

Milí čitatelia, obyvatelia a návštevníci nášho regiónu!

Veríme, že prvé číslo nášho regionálneho občasníka vás zaujalo a keďže evidujeme pozitívnu odozvu, dali sme si za cieľ pokračovať vo vydávaní týchto novín. V prvom čísle sme si stručne predstavili obce, ktoré do miniregiónu prislúchajú a starostovia v krátkosti priblížili zaujímavosti zo svojich dedín a predstavili svoje aktivity.

V tomto vydaní novín sme už vsadili na konkrétnejšie aktivity a posnažili sme sa podať informáciu o dianí v regióne. Tak sa čitatelia budú môcť dozvedieť o zaujímavostiach, o ktorých možno ani nemali možnosť počuť.

Po prázdninovom oddychu sme opäť rozbehli aj stretnutia starostov obcí, aby sme navzájom naberali skúsenosti, nadväzovali vzťahy a spoločne riešili problémy. Teší nás, že dlhočakávaná rekonštrukcia cesty sa stala realitou a na úseku Kysak – Malá Lodina to začalo „rozvoniavať“ novým asfaltom. Práce sa postupne posúvajú už aj na prvý úsek – Lom Hradová – Obišovce. Doba realizácie je podľa zmluvy stanovená na 300 dní, teda je predpoklad, že práce budú pokračovať aj v jarnom období. Podstatné je však to, že nová cesta sa čoskoro stane realitou. Považujeme to za

najväčší úspech spoločného úsilia v regióne. Tu však chceme apelovať na vodičov, že nová cesta bude lákať k vyššej rýchlosti, no treba si uvedomiť, že to nebolo cieľom tohto zámeru. Je potrebné byť aj po rekonštrukcii cesty ohľaduplný, zodpovedný, rešpektovať dopravné značenie a jazdiť v zmysle pravidiel cestnej premávky.

Aj po rekonštrukcii cesty však ostane veľa práce na riešení množstva problémov v regióne. Či už ide o cestu do obce Sokol, opravu cesty do Opátky, cestu na železničnú stanicu Kysak a vyriešenie parkovania v tomto frekventovanom dopravnom uzle. Mnoho práce nás čaká pri úsilí, aby sme naštartovali postupnú realizáciu cyklotrás a posilnili tak nielen cestovný ruch, ale aj cyklodopravu. Okrem toho budeme potrebovať región viac propagovať a podporovať rozvoj cestovného ruchu za krásami regiónu.

Čakajú nás komunálne voľby. V niektorých obciach sú už dnes starostovia jasní, keďže nemajú vyzývateľa a kandidujú ako jediní. Takže už dnes vieme, že v polovici obcí k výmene postu starostu nedôjde a týmto starostom môžeme vopred pográtulovať. V iných obciach si budú musieť svoju funkciu obhájiť. Želám preto všetkým úspech vo voľbách, aby zostala možnosť plynule pokračovať v úspešných aktivitách nášho miniregiónu, ktorý má ambíciu byť prospešný pre každú členskú obec.

Mgr. Anton Medvec, predseda RZO Ružín

Sokol'

www.obecsokol.sk
e-mail: starosta.sokol@gmail.com

ZVONICA V SOKOLI A JEJ PREMENY

Prvá zmienka o zvonici v Sokoli pochádza z čias reformácie – z roku 1630. Odvtedy bola súčasťou obce a slúžila na úžitok obyvateľov viac než tri storočia.

Sobota 15. 5. 1943 sa zapísala zlatým písmom do histórie obce, pretože v tento deň bol vysvätený kríž na cintoríne a nová zvonica na novom mieste. Nahradila tú starú, ktorá vyhorela. Vo zvonici sa nachádzala socha sv. Jozefa a od r. 1944 aj malý zvon odliaty v Prešove a zasvätený taktiež sv. Jozefovi. Tieto artefakty sa zachovali dodnes.

Čas, ten nepostojí, plynie a ruka v ruke s ním kráča aj zub času. A ten sa zahryzol i do našej zvonice. Nastal čas na jej rekonštrukciu s využitím *Programu obnovy dediny 2018*. Získali sme dotáciu vo výške 5 000 eur, obec prispela sumou 5 508,78 eur. Len na porovnanie náklady na stavbu v roku 1943 boli 5 783 korún slovenských (bez zvona).

Z technického hľadiska išlo o generálnu opravu. Taktiež bolo upravené aj okolie zvonice našimi občanmi. Do zvonice bola zavedená elektrina, aby sa do nej dali umiestniť novonájdene vzácne muzeálne artefakty, pochádzajúce z archeologického prieskumu v katastri Sokol', a to exponáty z 3 rôznych kultúr. Zrekonštruovaný priestor okolo zvonice bude vhodne využitý na environmentálnu výchovu obyva-

telov, ako aj návštevníkov obce, a to osadením informačných tabúl.

Je len dobré, že sa tejto i keď len drobnej stavbe venuje a venuje pozornosť obce. Je predsa súčasťou histórie a v nej sa snúbi aj história jej predchodkyň. A rozšírením jej diapazónu o historický a environmentálny status sa jej dôležitosť ešte povzniesie.

Nech naďalej slúži občanom Sokola, ale nielen im, ako náboženský symbol, ako miesto pre duchovnú úľavu, i ako výchovné centrum.

Ing. Martina Dutková, PhD. , starostka obce

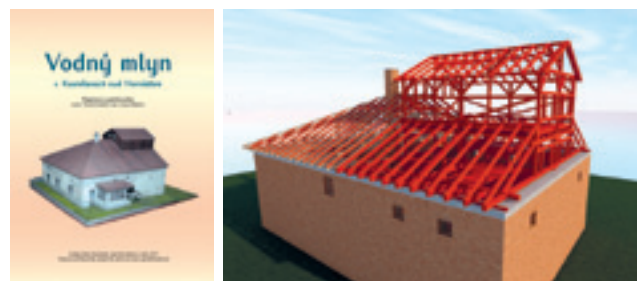
Kostoľany nad Hornádom

www.kostolany.sk
e-mail: ocu.kostolany@stonline.sk

KOSTOĽANY PLÁNUJÚ ZACHRÁNIŤ HISTORICKÚ BUDOVU VODNÉHO MLYNA

Posledné desaťročia sme svedkami toho, ako sa kultúrne dedičstvo v našej krajine postupne vytráca. Mnohokrát mu smrteľnú ranu zasadil socializmus. Bolo to obdobie, keď sme sa masovo zbavovali panských sídel (kaštieľov, kúrií), industriálnych stavieb, ako aj ľudovej architektúry. Bolo to najmä z ideologických dôvodov. Zdá sa, že po revolúcii sme síce očakávali zmenu prístupu, no nestalo sa tak. Môžeme smelo povedať, že síce na jednej strane dochádza k náročnej postupnej obnove pamiatok, na strane druhej sme naďalej svedkami aj ich zániku a devastácií.

Keď prechádzame dedinami, máme možnosť vidieť rozpadajúce sa kaštiele, budovy škôl, starých fár, stodôl, sýpok alebo opustenej ľudovej architektúry. Iné sú devastované radikálnymi prestavbami či módou osekávať fasády a oblepovať ich polystyrénom. V mestách sa nová výstavba zahryzuje do historických centier. Krajina sa tak pretvára a čoraz menej dedičstva zanechávame po našich predkoch. Akoby Slováci nemali dostatočne vyvinutý cit pre kultúru a všade inde vo svete, aj v susednom Maďarsku alebo v Čechách ju tak radi obdivujeme. A kým po návrate hovoríme krásne dojmy zo svojich zahraničných ciest, pod nosom, a často

aj vlastným pričinením, nechávame devastovať to, čo inde tak obdivujeme.

Občania Kostolian nad Hornádom taktiež radi cestujú a obdivujú všetko krajšie, lepšie, historickejšie v susedných či vzdialenejších krajinách. Tiež o tom radi rozprávajú pri návrate späť domov. Ale aj tu, priamo v obci existujú ešte stále objekty, ktoré po rekonštrukcii môžu byť rovnako predmetom obdivu, ako tie, ktoré sme navštívili v zahraničí. A predsa mnohokrát si tú hodnotu, ktorú máme doma, neuvedomujeme a dokonca ani nerozumieme myšlienke, prečo by sme sa mali zaoberať záchranou nejakej starej budovy.

V Kostolanoch nad Hornádom máme ambíciu takúto budovu bývalého vodného mlyna, pre mnohých nezachrániteľnú a nepotrebnú či starú, zachrániť. Obec nutne potrebuje takúto budovu, pretože nemá ani kultúrny dom, ani zasadačku, ani inú vhodnú reprezentatívnu budovu na sociálne, kultúrne a spoločenské potreby. V budove okrem sály a vývarovne (napríklad potrebnej aj pre našich seniorov) si nájde miesto zasadačka, knižnica a o v otázke samotného dvora možno sa nechať unášať fantáziou. Priestor ponúka neskutočné možnosti. Prvé kroky k úspešnému naštartovaniu záchrany sme už podnikli. Objekt je po zdĺhavom majetkoprávnom usporiadaní spolu s príslušnými pozemkami už vlastníctvom obce. Zabezpečili sme zmenu projektu a disponujeme aj stavebným povolením. Je pred nami niekoľko etáp rekonštrukcie. Začíname s verejným obstarávaním a postupnými prácami, ako aj hľadáním možností získať financie.

A že sú to plány smelé? A prečo nie? Veď robiť jednoduché veci nie je až také zaujímavé!

Mgr. Anton Medvec, starosta obce

Trebejov

www.trebejov.sk
e-mail: trebejov@trebejov.com

VČELÁRSKA NEDELA V TREBEJOVE

Včelárstvo na Slovensku má zaujímavú tradíciu. Obce v údolí Hornádu majú málo ornej pôdy a tak včelárstvo bolo doplnkovým zdrojom obživy. Med bol sladidlom a liekom. Vosk slúžil na výrobu sviečok. Obce Kysak a Trebejov boli v prvej polovici minulého storočia centrom včelárov z Hornádskej doliny. V Kysaku bola v roku 1926 p. Sýkorom

založená jedna z prvých základných organizácií spolku včelárov na Slovensku. Kysacký spolok sa zaslúžil o vznik spolkov v Sabinove, Krompachoch, Košických Hámroch a pomohli obnoviť spolok v Košiciach. Predsedom spolku bol p. Srnka. V roku 1936 bol spolok preložený do Trebejova. Pôsobili tu významní včelári, priekopníci moderného včelárstva na rozoberateľnom diele. Vykonával sa tu chov matiek a kurzy včelárstva na včelíne u p. Rudiča, ktorý bol predsedom a propagátorom moderného včelárstva. Je škoda, že včelíny u p. Rudiča, p. Weiss a v bývalej škole už neexistujú.

V spolku boli organizovaní včelári od Ružína, cez Malú a Velkú Lodinu, Kysak, Obišovce, Lemešany, Trebejov, Sokol, Malú Viesku, Kostolany a Tepličany. V spolku bolo okolo 30 včelárov a do 300 včelstiev. Na stretnutia v Trebejove si spomínajú aj starí včelári z Košíc a širšieho okolia.

Od roku 2005 miestom stretávania sa včelárov z Košíc a okolia na včelárskej nedeli je obec Trebejov. Včelár p. J. Chovan, člen výboru, po dohode s vedením obce ponúkol výboru Základnej organizácie priestor pri kultúrnom dome v Trebejove na prvý pokusný ročník s tým, že sa toto stretnutie bude striedavo konať v rôznych obciach okresu. Po vydarenom prvom ročníku výbor Základnej organizácie, predtým Slovenského zväzu včelárov, teraz Asociácie včelárov usúdil, že v Trebejove sú vhodné podmienky na takéto stretnutia. Je tu príjemné prostredie, dobrý prístup z Košíc a ochota včelárov pomôcť. ZO Košice má teraz asi 350 členov a na včelárskej nedeli sa zúčastňuje okolo 150 členov. Pre účastníkov sa varí guláš, ktorý pripravuje p. Milan Kopčo, včelár z Kysaku.

Včelárska nedela je neformálne stretnutie včelárov. Cieľom takéhoto stretnutia je výmena skúseností, nadväzovanie vzťahov medzi včelármi, priateľské rozhovory, nákup pomôcok a liekov. V Trebejove sa okrem toho pripravuje program pre deti včelárov, ako sú rôzne hry, jazdenie na koni. Je tu detské ihrisko, ktoré môžu deti využívať. Na znak toho, že Trebejov poskytuje dobré podmienky a že včelári

sa tu dobre cítia, posadili v priestoroch stretávania v roku 2007 lipu. V prípade nepriaznivého počasia obec poskytuje sálu kultúrneho domu, ale doteraz ju včelári nemuseli využiť, keďže počasie počas akcie je vždy priaznivé.

V minulosti sa *Včelárska nedela* konala na včelárskej paseke vo Vyšnom Opátskom, ale pre zlý prístup a malý priestor sa niekoľko rokov konávala v rôznych reštauráciách v Košiciach.

Posledných 13 rokov sa *Včelárska nedela* koná v obci Trebejov.

Jaroslav Chovan, člen výboru ZO Košice

Košická Belá

www.kosickabela.sk

e-mail: obeckosickabela@gmail.com

POMNÍK NAD DEDINOU

Pamätníky sú míľniky, ktoré nám pomáhajú nezabudnúť na hrdinské činy našich spolurodákov, na veľké osobnosti, na tých, čo sa obetovali, dali život za slobodu, za ideály, za vieru. Pomáhajú nám zastaviť sa, pospomínať, znovuobjaviť aj vo svojom srdci ideál, pre ktorý sa oplatí žiť, obetovať svoje pohodlie, svoj čas.

Aj v našej obci máme niekoľko takýchto míľnikov, pri ktorých aspoň vo výročných dňoch pobudneme, položíme veniec, pospomínáme, vzbudíme v srdci vďačnosť. Medzi takéto pamätníky patrí aj pomník nachádzajúci sa nad dedinou, na Železnom vrchu.

Práve tento mesiac si pripomínáme 100 rokov od vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov – od vzniku Československej republiky. Keď sa tak stalo, po vyhlásení Československého štátu 28. októbra 1918, situácia na východnom Slovensku bola veľmi zložitá. Do prevažne maďarských Košíc vstúpili vojská Maďarskej republiky rád a československé jednotky, aby však zabránili bojom priamo v uliciach Košíc, ustúpili do kopcov, najmä do oblasti Železného vrchu. Boje si vyžiadali mnoho obetí, medzi ktorými bolo 43 príslušníkov 30. pešieho pluku československého vojska. Padlí vojaci boli pochovaní priamo na bojisku až do roku 1922, keď četnícka stanica z Košických Hámrov vykonala exhumáciu hrobov a pozostatky vojakov z bojov na Železnom vrchu a okolia Košickej Belej boli uložené do spoločného hrobu na cintoríne v Košickej Belej.

Priamo na vrchole Železného vrchu už v roku 1919 postavili vojaci kamennú mohylu, kde umiestnili aj tabuľu s

menami padlých. Obelisk bol v polovici 20. rokov poškodený a pamätná tabuľa zničená. Pri príležitosti 10. výročia bojov bol obelisk na Železnom vrchu obnovený a slávnostne odhalený v septembri 1929.

Pamätník bol znova zničený v ére socializmu a tabuľu z neho zniesli občania Košickej Belej do obce, kde bola uchovaná na obecnom úrade až do doby, keď bol pamätník znova obnovený v októbri roku 2000.

Od toho času žiaci základnej školy v Košickej Belej spolu so svojimi učiteľmi a ostatnými občanmi prichádzajú k pomníku práve na sviatok vzniku Československej republiky, aby tu položili veniec a uctili si pamiatku padlých vojakov. Na liatinovej tabuli je nápis: „*Keď nepriateľ siahol na mladú našu vlasť, my s láskou sme šli položiť životy naše za vašu slobodu. Bez slobody niet života. Vám slobodu môže dať len Československý štát. Milujte ho, ako sme ho my milovali!*“

Situácia v časoch vzniku Československej republiky bola neprehľadná a zložitá. Tí, ktorí padli, však mali ideály, za naplnenie ktorých neváhali položiť svoj život. Dnes aj vďaka ich obeti môžeme svoj život prežívať v samostatnom štáte, v pokoji a šťastí.

Ing. Jozef Petkáč

Kysak

www.kysak.sk
e-mail: kysak@kysak.sk

NAJVÄČŠIU FRESKU S VÝJAVOM SV. JURAJA NA SLOVENSKU UKRÝVA KOSTOL V KYSAKU

Obec Kysak a jej bezprostredné okolie ukrýva mnoho zaujímavých miest. No za najvýznamnejšiu pamiatku v obci, ale aj v širokom okolí, môžeme bez pochyb považovať Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej. Táto výrazná a už na prvý pohľad zaujímavá stavba stojí na okraji dnes už husto zastavanej skalnej plošiny a upúta oko každého návštevníka obce. Len málokto však tuší o akú významnú pamiatku v skutočnosti ide. Séria výskumov datuje vznik kostola do 13. storočia a možno už do jeho prvej polovice. Pôvodne jednoloďový, neskororománsky kostol s kvadratickým presbytériom bol postavený ako tzv. desiatkový kostol pre okolité obce Trebejov a Obišovce. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo sa z kostolnej osady v podhradí Kysackého hradu vyvinula obec Kysak. V ďalších stredovekých stavebných úpravách bola ku kostolu pribudovaná zo severnej strany sakristia a zo západu mohutná hranolová veža. Jej mohutnosť svedčí zrejme aj o obrannom či svetském využití. A práve v tejto veži visel a zvonil dlhé storočia aj jeden z najstarších zvonov na Slovensku. Ide o najstarší presne datovaný zvon na našom území. Odliat ho zakladateľ spišskej zvonolejárskej dielne, majster Konrád Gaal, pravdepodobne tu v Kysaku v roku 1375. Žiaľ zvon v 80. rokoch 20. storočia praskol a nedal sa zvariť, bol teda zvesený a dnes je ozdobou interiéru kostola.

V posledných rokoch sa v kostole vykonávajú reštaurátorské práce vzácných románskych omietok a znovuobjavených gotických nástenných malieb – fresiek. Tie síce poznačil zub času a rôzne nepokoje, ktoré neobišli ani toto miesto, no vďaka tímu odborníkov a podpore Ministerstva kultúry SR a obce Kysak, sa v rámci možností darí znovu im vrátiť ich pôvodnú krásu a jedinečnosť. Výjavy znázorňujú napríklad sv. Petra a Pavla, trojicu kráľovských svätcov Uhorska, či zatiaľ najväčšiu známu fresku sv. Juraja na Slovensku. Z pôvodného, najstaršieho vybavenia interiéru kostola stojí za zmienku aj pôvodná gotická kamenná krstiteľnica a vo východnej stene osadené gotické pastofórium – svätostánok na uskladnenie hostií. Z neskoršieho obdobia baroka pochádzajú vzácne maľované dvere do sakristie a tiež dva bočné oltáre a fragmenty hlavného oltára. Sa-

motná baroková prestavba sa výrazne dotkla hlavne zaklenutia stropu, ktorému sa práve v týchto dňoch vracia jeho barokový vzhľad. Kostol je vďaka minimálnym stavebným zásahom najstaršou, v pôvodnej podobe stojacou stavbou nielen v Kysaku, ale aj na širokom okolí.

Michal Novák

PRVÉ DNI SNP V KYSAKU

Druhá svetová vojna zasiahla obec Kysak až v roku 1944. Kysacká stanica sa okrem čoraz častejších leteckých náletov stala cieľom útoku partizánov zo skupiny Čapajev, podporovaných skupinou piatich tankov zo zvyškov *Pluku útočnej vozby*, ktorá sa pridala na stranu povstania. V skorých ranných hodinách 1. septembra 1944 sa pokúsila časť partizánskej skupiny a príslušníci *Pluku útočnej vozby*, pod velením dôst. zást. asp. Jána Naništu obsadiť železničný uzol. Už pri obci Lemešany narazila skupina na nemeckú hliadku, ktorú zlikvidovala a hneď za obcou rozstrelali aj dva kónské povozy s piatimi nemeckými vojakmi. Po príchode do Obišoviec sa tanky rozdelili, dva postupovali priamo k stanici v Kysaku, zvyšné smerovali k mostom cez Hornád a riekou Svinka. Po zneškodnení strážnice na moste vyrazil proti tankom zo železničného zárezu nemecký pancierový vlak *Panzerzug 62* a presnou strelou zasiahol hneď jeden z tankov. Časť Kysaku, no hlavne Obišoviec sa zrazu stali dejiskom krutej prestrelky. Nemeckí vojaci si vďaka podpore pancierového vlaku ľahko poradili s čatou tankov *LT-38*. Zničených bolo všetkých päť tankov zapojených do akcie. Väčšina partizánov stihla aj s nákladnými autami ustúpiť hneď po objavení sa pancierového vlaku. Posádke tanku dôst. zást. asp. B. Smoleňa sa podarilo uniknúť a vrátiť sa späť k partizánom. Zvyšných zajatých vojakov deportovali do tábora v Nemecku. V boji padlo údajne 14 vojakov a partizánov. Z toho 9 vojacov *Pluku útočnej vozby* a asi 6 Nemci, ktorí boli odvezení vlakom do Košíc. Jedinou civilnou obeťou bol železničiar Bartolomej Rimák z Obišoviec.

V boji o stanicu Kysak 1. septembra 1944 padli a sú pochovaní: dôstojnícky zástupca ašpirant Ján Naništa, desiatnik ašpirant Ludovít Urbanec, slobodník Gajdoš, strelník Juraj Pavlík, strelník Kluka, strelník Ján Fundárek, strelník Ľubomír Milanovič, strelník Lešňák, jeden neznámy

Michal Novák

Ján Naništa

Železničná stanica, vypálená v januári 1945.

Veľká Lodina

e-mail: ocu.velkalodina@gmail.com

VEĽKÁ LODINA PRASKALA NÁVŠTEVNOSŤOU VO ŠVÍKOCH. DÔVODOM BOL ĎALŠÍ ROČNÍK FARMÁRSKEHO JARMOKU

Dňa 18. augusta 2018 pod majestátnym vrchom Bánovej a na pravom brehu Hornádu, v obci Veľká Lodina, sa uskutočnil 2. ročník *Farmárskeho jarmoku* – stretnutie ľudí Ružínskeho regiónu a okolia, ktorí si prišli vychutnať jedlá našich starých mám, uhasiť smäd dúškom dobre vychladeného pivka a oddýchnuť si pri melódiách a tancoch účinkujúcich.

Jarmok otvoril duchovný otec Mgr. Jozef Mihok, správca miestnej farnosti, v sprievode moderátorky celého farmárskeho dňa slečny Zlatice. Tradične nechýbali vypustené holuby – symboly slobody. Neoficiálnym začiatkom jarmočného dňa bola ranná svätá omša v miestnom rímskokatolíckom Kostole Všetkých svätých s požehnaním dňa a podujatia aj s ... „*hor sa do práce*“.

Sobotňajšie podujatie malo úspešný priebeh, počasie prialo. „Jarmočníci“ si vymenili v zmenárni eurá za toliare a hor sa k stánkom s občerstvením, kde nechýbali halušky s bryndzou alebo s kyslou kapustou a škvarkami (tu ste mohli vidieť v akcii aj miestneho duchovného otca), pirohy, mačanka, šúľance s makom, chlieb so šmalcom a cibulkou, palacinky, langoše, *nalečňiki*, lokše, zemiako-

vá špirála a pestrý výber kysnutých koláčov. Tri výčapné stánky ponúkli chladené pivo, lokálku, limonádu a kávu. Deti určite potešila cukrová vata, červený melón a nanuky. Stánky remesiel ponúkli sortiment čipiek, košíkárstva, bižutérie, šperkov, bábik, hrnčekov, ale aj sladkostí.

Spestrením jarmoku boli atrakcie pre deti – nafukovací hrad, jazda na koni, kolotoč s prútenými košmi, ukážky rybolovu pstruha a detská dielňa pod vedením pani Katky.

Tradične sa súťažilo o najchutnejší guláš, zapojili sa obce Veľká Lodina, Malá Lodina, Kysak a Obišovce a o najrýchlejšieho „pilčička“ zapojili sa návštevníci. Po guláši sa „zaprašilo,“ a na pódiu stáli všetci ako víťazi.

Kultúrnym spestrením sobotňajšieho dňa boli vystúpenia FS Vrecenko z Kysaku, FS *Pantlička* z Košickej Belej, FS Bučina z Páče, FS Solivarčan, SZ sv. Kataríny Alexandrijskej, Kysackí harmonikári z Kysaku a hudobnej skupiny Ivanovci. Vyčarili úsmev na tvári, nôtu z hrdla aj chuť do tanca.

Nemožno nespomenúť elán a nadšenie pre myšlienku jarmoku u miestnych občanov (farníkov) a duchovného otca Jozefa, ktorí „poskytli“ svoje ruky, svoj um, nápady k príprave, ochotu a výdrž v priebehu jarmoku. Veľkú zásluhu majú aj OZ Barlička z Prešova, zapožičali stany, Obec Kostolaňany nad Hornádom, Farský úrad Obišovce – vďaka za ozvučenie a lavičky. Všetkým vám patrí veľká vďaka.

Návštevníkom jarmoku ďakujeme za návštevu. Finančný výtazok z jarmoku bude použitý na obnovu fasády farského Kostola Všetkých svätých vo Veľkej Lodine. Boli ste príjemnými hosťami a príjemný hosť je vždy doma vítaný.

Organizátori

Obišovce

www.obisovce.sk
e-mail: obecobisovce@gmail.com

OBIŠOVSKÝ HRAD 2012 – 2018, SEDEM ROKOV OBNOVY

Prvý krok k obnove Obišovského hradu učinil významný slovenský archeológ Belo Polla. V rokoch 1961 – 1962 na zalesnenom hradnom kopci uskutočnil kompletný archeologický výskum a na základe jeho poznatkov bola načrtnutá niekdajšia podoba hradu. Odkryté múry však neboli zakonzervované a začali sa rozpadávať. Za 50 rokov z takmer dvojmetrových múrov ostali sotva badateľné zvyšky.

Snaha o záchranu hradu vyvrcholila v roku 2012, keď občianske združenie *Rákociho cesta* v spolupráci s obcou Obišovce zorganizovali prvý medzinárodný dobrovoľnícky tábor. Z hradného areálu boli odstránené náletové drevíny. Samotnej obnove predchádzala legislatívna príprava v roku 2013. Bola vytyčená hranica hradného areálu a ten bol vyňatý z lesného pozemku. Obec Obišovce uzavrela s vlastníkom pozemku dlhodobú zmluvu o prenájme a samotný hrad bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Tento krok umožnil čerpať dotácie z Ministerstva kultúry SR a Európskeho sociálneho fondu v rámci programu *Obnova hradov so zapojením nezamestnaných*.

Prvú dotáciu získala obec Obišovce v roku 2014 a na obnove hradu bolo vytvorených 10 pracovných miest na 6 mesiacov. Pod dohľadom archeológa boli očistené základy murív a začala sa ich konzervácia. Najprv však bolo potrebné vybudovať zázemie pre hradných robotníkov – prístrešok a skladový kontajner. Na umožnenie prísunu materiálu bol ponad hradnú priekopu postavený drevený most. Konzervácia murív pokračovala rovnakým spôsobom aj v roku 2015, rovnako s počtom 10 nezamestnaných. Za dva roky sa podarilo zakonzervovať a čiastočne domurovať základy hradby, veže a časti hradného paláca. V roku 2014 aj 2015 okrem nezamestnaných pracovali na hrade aj účastníci medzinárodného dobrovoľníckeho tábora.

V roku 2016 bola tretia žiadosť obce Obišovce o dotáciu zamietnutá s odôvodnením, že Obišovský hrad je malý a prioritou pre ministerstvo sú veľké hradné zrúcaniny. Obnova hradu bola odkázaná len na kapacity obce a dobrovoľníkov. Pomocnú ruku poskytli aj obce Drienov, Ličartovce a Kysak, a to formou poskytnutia pracovníkov, zabezpečením materiálu alebo vody dobrovoľníkmi hasičmi. V tomto roku sa podarilo dokončiť očistenie základov

hradného paláca. Takto pripravené zvyšky murív boli predmetom tretej žiadosti o dotáciu s cieľom dokončiť kompletnú konzerváciu murív. Žiadosť bola úspešná a v roku 2017 obec Obišovce mohla na obnove hradu vytvoriť 12 pracovných miest na 7 mesiacov. Týmto sa završila prvá etapa obnovy hradu a odkryté zvyšky hradby, veže a paláca boli zakonzervované.

Pri terénnych úpravách nádvorja bol objavený štvorcový pôdorys hradnej cisterny a na vonkajšej strane hradieb sa našli zvyšky novej architektúry – predsunutého opevnenia. Doskúmanie a príprava na konzerváciu týchto častí murív bola predmetom dobrovoľníckych prác v roku 2018, keď sa uskutočnil štvrtý ročník letného tábora s účasťou zahraničných dobrovoľníkov. Do prác sa zapojili aj miestni skauti a zamestnanci Tatrabanky. Hradná veža bola domurovaná do výšky 5 m, vďaka čomu krajinný obraz obce Obišovce získal siluetu charakteristickej hradnej zrúcaniny. Podarilo sa tiež vybudovať novú prístupovú cestu ku hradu po obecnej parcele aj so záchytným parkoviskom pre návštevníkov hradu.

Obišovský hrad zaznamenal výnimočný prerod z takmer úplne zaniknutého hradu do podoby zakonzervovanej hradnej zrúcaniny s jasne čitateľnou architektúrou. Pod zemou sa nachádza ešte hradná brána a na svoje odkrytie čaká aj hradná cisterna. Toto sú výzvy na obnovu hradu v najbližších rokoch.

Martin Sárossy

MATERSKÁ ŠKOLA V OBIŠOVCIACH

Materská škola v Obišovciach je zriadená ako jednotriedka, ktorá ponúka deťom vo veku od 3 do 6 rokov predškolskú výchovu. Na druhej strane vytvára aj pracovné pozície pre pedagogických a technicko-hospodárskych zamestnancov.

Budova Materskej školy v Obišovciach bola postavená v 70-tych rokoch 20. storočia. Budova je majetkom obce. Je zákonnou povinnosťou obce pri nakladaní s majetkom uvedený majetok zveľaďovať a starať sa o ň.

Budova je už dávou v rokoch a vyžaduje si väčšiu pozornosť v porovnaní s mladšími budovami. Môžeme konštatovať, že v mesiacoch júl – august sa podarilo zrekonštruovať budovu materskej školy vo vnútorných priestoroch bývalých miestností: šatňa pre personál, miestnosť pre dieťa, ktoré ochorie počas pobytu v škole – izolačka, umyváreň a toalety. Uvedená rekonštrukcia spočívala vo vybúraní vnútorných priečok, odstránení podlahy vrátane výkopu – zeminy a demontáže pôvodného kanalizačného potrubia. Následne bolo vyhotovené nové odpadové potrubie. Pokračovalo sa novou skladbou podlahy – zhutnené kamenivo, vrstva armovaného betónu. Podlaha bola ošetrená hydroizoláciou a taktiež aj tepelnou izoláciou. V tepelnoizolačnej vrstve je vedené nové vodovodné potrubie. Skladba podlahy je ukončená vrstvou betónu, na ktorý sa ukladala dlažba (kúpeľňa, výdaj stravy a šatňa) a linoleum s vrstvou filcu (jedáleň). V týchto priestoroch je realizovaná aj tepelná izolácia plafónu, osadené sadrokartónové kazyty so zabudovanými svetidlami, ktoré poskytli priestor nové elektrorozvody. V tejto časti budovy je nové dispozičné usporiadanie priestorov a je zriadený výdaj stravy s je-

dálňou. Pôvodný stav budovy materskej školy nedisponoval s oficiálnym výdajom stravy.

K budove materskej školy z východnej strany pribudla novopostavená šatňa pre deti a sklad náradia. K novej šatni bol vytvorený bezbariérový vstup, ktorý vytvára jednoduchší prístup pre rodičov, ktorí navštevujú materskú školu aj so svojim mladším dieťaťom, ktoré je v kočíku. Verím, že rovnako prispeje ku komfortnému vstupu pre rodičov a starých rodičov s obmedzenou schopnosťou pohybu.

Miestnosti, ktorých sa netýkali dispozičné zmeny, boli vymalované a zrealizovali sa v nich vyrovnania podláh s pokládkou nových povrchov (linoleum s vrstvou filcu, koberec).

Opátka

www.opatka.sk
obecopatka@gmail.com

DEŇ OBCE VO „VALALIČKU NA HRUNEČKU“

Návraty v Opátke

*Opátka – lesná záhradka –
 rajom pre včielky robotné,
 tu každý kvietok pohladká,
 nektáru kvapky ponúkne.
 A najsladší med necháva
 v úľoch u Šimka Michala...*

Stala sa úžasná vec – do malej horskej dedinky Opátka, na pomedzí Abova a Spiša, sa po rokoch vrátili včely. Zásluhou mladého človeka Michala Šimka sa tým vrátil do bývalej baníckej osady vo Volovských vrchoch život. Jeho včelnicarata už vyše 40 rodín tohto užitočného hmyzu. Čerešňové, jablňové i slivkové stromy aj jeho zásluhou oťaželi i tohto roku bohatou úrodou.

V priestoroch pôvodného vchodu sa nachádza služobný vchod pre personál, riaditeľňa a je tu vytvorené aj zázemie pre zamestnancov materskej školy.

Celý objekt materskej školy je vybavený novým elektronickým zabezpečovacím systémom.

Verím, že boľavá časť budovy je odstránená, čím sa zaručene zvýši aj jej hodnota.

Podstatné však je, že sa našim milým deťom bude v škôlke páčiť a budú ju radi navštevovať.

Mária Baboľová, starostka obce

No do Opátky sa vracia život aj inak: zásluhou výrazne omladeného 5-členného kolektívu miestnych poslancov obecným zastupiteľstvom na čele so zastupujúcim starostom Rastislavom Furikom oťažieva pomysle-

ný, symbolický strom, a to úrodou nových aktivít. Poslanci pod taktovkou zastupujúceho starostu a tiež administratívnej pracovníčky obecného úradu Marianny Špakovej vpisujú do životopisu Opátky nové kapitoly a dávajú širokému okoliu znať, že aj v jednej z najmenších ľudských komunít v okrese Košice – okolie s 90 obyvateľmi sa dá plnohodnotne žiť. Potvrdilo sa to aj tohtoročného 4. augusta, keď vedenie obce s veľkou podporou a pomocou viacerých občanov a mládeže zorganizovalo Deň Opátky.

Nádvorie obecného úradu „praskalo vo švíkoch“ nielen vďaka peknému počasiu, ale aj ľúbivým kultúrno-spoločenským programom. Na obecný dvor domácim účinkujúcim – deťom i dospelým – radi prišli vypomôcť aj „kultúrniči“ zo susednej Košickej Belej, konkrétne folklórna skupina *Pantľička*, ktorú vedie Magda Marjaková a kde pôsobí aj spomínaná Maruška Špaková a zaujali aj kysackí ústni harmonikári, kde hrá aj celoživotne známa aktívna kultúrna „činnovníčka“, Kysáčanka a bývalá učiteľka v Opátke Ludmila Čopová. Páčila sa aj mladá speváčka z Košíc Dominika Belová a ďalší účinkujúci.

A kto najviac pomáhal tleskať domácim a tešiť sa slávnostným chvíľam spolu s nimi? Belančania. Prišlo ich veľa. Prišli utužiť dlhoročné priateľstvá, zohriať si srdcia pri spoločnom opátsko-belianskom ohnisku, ochutnať dobrý guláš a „naligac še šviežeho opackeho ľufu“.

Nuž niet takého dňa, čo by nedošiel večera. A tak aj ten opátsky, slávnostný, slnečný 4. august sa naplnil. Aj tu, na obecnom nádvorí, očepčenom briezkami, tak ako v okolitých záhradách, dozrelo ovocie, ovocie dobrej nálady. Ľudská spolupatričnosť, pretrvaj ešte! A aj Michalove včielky – ako symbol pretrvania života...

Ladislav Malák,
foto: Marianna Špaková

Družstevná pri Hornáde

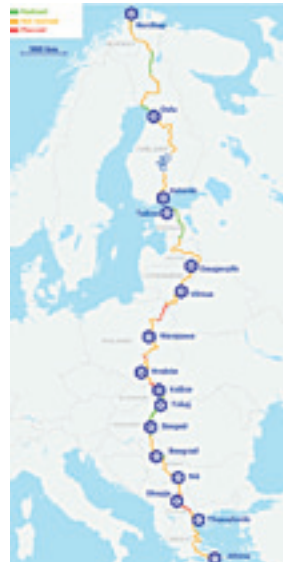
www.druzstevna.sk
e-mail: obec@druzstevna.sk

EUROVELO 11 Povedie cez Družstevnú pri Hornáde

EuroVelo je sieť 14 diaľkových cykloturistických trás po celej Európe. Trasy EuroVelo spĺňajú určité základné kritériá, vychádzajúce z ich určenia pre cykloturistiku na bežných turistických bicykloch. Sú to cyklistické diaľnice. Vedú bezpečným a atraktívnym prostredím. Majú byť celoročne zjazdové, čo vyžaduje pevný povrch komunikácie a pravidelnú údržbu. Cez východné Slovensko bude prechádzať medzinárodná severojužná cyklomagistrála EuroVelo č. 11, ktorá spojí najsevernejší bod Škandinávie Nordkap v Nórsku s Aténami v Grécku a povedie aj cez obec Družstevná pri Hornáde.

Výstavba cestičky pre cyklistov v časti obce Družstevná pri Hornáde je jednou z rozhodujúcich stavieb na trase medzinárodnej cyklomagistrály Eurovelo 11 na území Košického samosprávneho kraja. Prepojením účelovej prístupovej cesty v záhradkárskej osade pri Ťahanovciach a účelovej cesty k čistiarni odpadových vôd pri Družstevnej pri Hornáde sa vytvorí možnosť prejazdu cyklistov po ľavom brehu Hornádu z Košíc do Družstevnej pri Hornáde s pokračovaním v trase Eurovelo 11 na hranicu kraja pri Budimíre a do Prešova, prípadne údolím Hornádu až po vodnú nádrž Ružín.

Umožnením prejazdu cyklistov po ľavom brehu Hornádu sa podstatne zlepšia podmienky na cyklistickú dopravu v údolí Hornádu na trase Košice – Prešov, lebo cyklistom sa tým umožní využívanie samostatných nemotoristických alebo podstatne menej dopravné zaťažených motoristických komunikácií a teda oveľa bezpečnejších a zdravotne vhodnejších trás. Cyklistická cestička nadväzuje na prístupovú cestu v záhradkárskej osade a pokračuje cez skalný masív brehu Hornádu, cez Viničný potok a prechádza na lúku na ľavom brehu Hornádu k motokrosovému areálu. V tomto úseku je trasa vedená na hranici ochranného pásma vodného toku rieky Hornád. V katastrálnom území Tepličany pokračuje k čistiarni odpadových vôd, kde sa napája na existujúcu účelovú prístupovú komunikáciu. Prejazd cez skalný masív je navrhnutý v záreze dĺžky 59

m. Na základe geologického posudku, v ktorom je uvedené trvalé ohrozenie cyklistickej cestičky padajúcimi kameňmi zo skaly, je v takmer celej dĺžke zárezu navrhnuté vybudovanie ochrannej galérie dĺžky 57,4 m. Galéria bude doplnená ocelovým ochranným zábradlím medzi ocelovými stĺpmi. Cyklistický most je navrhnutý v mieste, kde končí navrhnutý zárez do skalného masívu. Má dĺžku 18,4 m a preklenie priestor, kade odteká voda z príslušného územia v čase zvýšených prietokov vo Viničnom potoku a v rieke Hornád.

V riešenom úseku je navrhnuté odpočívadlo pre cyklistov, ktoré bude vybavené prvkami drobnej architektúry

- prístreškom so stojanom na bicykle, prístreškom s lavičkami, odpadkovým košom a informačnou tabuľou.

Celková dĺžka navrhovanej cyklistickej cestičky je 914,1 m.

Aktuálne je pre trasu vedenú katastrami obce Družstevná pri Hornáde vydané územné rozhodnutie a pripravuje sa stavebné konanie.

Trasy EuroVelo vďaka tomu, že priťahujú cyklistov, predstavujú veľký potenciál pre služby pre cyklistov a cykloturistov pre región. Je to príležitosť, ako pomôcť rozvoju nášho regiónu v oblasti cestovného ruchu, modernej alternatívnej dopravy a predovšetkým skvalitneniu života pre nás všetkých.

Ing. Ján Juhás, starosta obce

